

LITTEROINTI 7.9.2017

Haastattelija Y.P.I. Kaila, haastateltava Valo Palmu 15.11.1985

K: Nyt on marraskuun 15. Päivä 1985. Istumme Vantaan Linnaisissa Valo Palmun luona. Täällä on siis tämä rouva Lahja Henriksson, sitten tämä mainittu Valo Palmu ja minä, Kaila. Palmu on nyt 77 vuotta vanha, siis syntynyt vuonna 08 ja oli noin 10-vuotias näiden vuoden 18 tapahtumien aikana. Palmu tulee nyt kertomaan tässä muistelujaan noita vuosilta 17 ja 18.

P: No niin, täällä on nyt tämä Palmu kun puhuu. Minä olin silloin semmone lapsi oikeestaan silloin, ja asuttiin niin paljon syrjässä sieltä varsinaisesta aseman piiristä ettei, eipä sitä paljo, paljon mitään tietoo tullut siellä, siellä siellä perällä. No patteritöitten aikana meillä oli kyllä yksi ajomies kortteeria siellä ... ai juu mutta meiänhän piti kertoa noista, ketä meitä oli.

K: Joo, missä asuitte, missä huvila oli?

P: Huvila on...

L: Siinä kylätien..

V: Niin siinä Kylätien varrella, Albergassa. Ja tuota, siellä me oltiin isä, äiti, veli Sulo, 02 syntynyt, ja sitten sitten seuraavana järjestyksessä oli tämä justiin tämä, tämä tämä allekirjoittanut, oikeestaan tässä jutteleva ukkeli. Ja tuota sitten oli Rauha-sisko, ja ja ja Kerttu. Että meitä oli lapsia kaks poikaa ja kaks tyttöä. Minä en muista noita, niinku Rauhan syntymäaikaa enkä eikä Kertunkaan, mutta ne oli, ne oli minua nuorempia, Rauha tais olla siinä kolmisen vuotta nuorempi ku minä. Ja Kerttu siitä vielä, vielä sitten nuorempi. Nii, pitikös, jaaha, pitikös siitä patteritöistä kertoa?

K: Joo-o, joo-o. Mitä vanhoja nyt muistat.

V: No tota, meillä oli yks kortteerimies, mä en muista edes hänen nimeään. Meillä oli semmonen navetta siellä ja siinä oli siin oli samalla niinku talli sitte siinä navetassa ja, ja tuota, sen hevosen nimen minä muistan, se oli Vilpas. Me pikkupojat käytiin siinä siellä tiellä silloin ku ne talvella tulivat sieltä patteritöistä ne miehet, ne ajoivat kilpaa, kilpaa niillä hevosilla ku ne tulivat sinne Harakkaan päin, mikä missäkin oli majotettuna sitten niistä ni. Ja ja , siellä oli sitten yks sellanen hevosmies -- Montteri, jolla oli semmonen kookas hevonen. Ja tämä Montteri oli aina niinku kärjessä sitte, se oli suuri, suuri hevonen. Pikkupoikina kateltiin ku tuolla tilsat lensivät niistä kavioista siellä, ku ne mennä viuhtosivat sieltä. Montterin hevonen meni vielä ohi sitte ja.. Noo, tämä Vilpas oli kyllä niitä alkupään hevosia ja siinä mutta.. Tämä nyt ei kai ole niin tärkeätä, mutta se on nyt näitä pikkupojan muistoja. Sitten meidän äitimuori siihen aikaan hän paisto näitä ohukaisia. Ja vei niille näitä paistettuja ohukaisia sinne patteritöihin ruokailuainoina. Ja kori käsivarsilla vaan ja sinne vaan sitte myymään niitä ohukaisia.

K: Minä teen tässä pienen täydentävän kysymyksen. Nämä patterityöt, ne kai tehtiin siinä paikassa mikä nykyään kulkee nimellä Vallikallio?

P: Joo, minä en ollu siellä. Minä en ollu siellä kattomassa missä ne, mihkä niitä tehtiin, mutta esimerkiks siinä missä oli tämä ennen, vastapäätä asemaa siinä oli se urheilukenttä, missä nyt on tämä, tämä tämä, Galleria vai mikä se on. Joo, semmonen ostoskeskus.

K: Joo.

P: Niin niin siihen tehtiin, siinä oli näitä ampumahautoja tai juoksuhaudoikshan niitä silloin sanottiin. Ja siihen oli kaivettu niitä kovasti ja sitten niitä oli tietysti muualla... oli siellä Vallikalliolla siellähän niillä oli niitä plintaaseja (?) ku sanottiin, semmosia... oliko ne ruutikellareita ja mitä varastoja ne

sillon mahtovat olla niillä. Semmosii kiveen ammuttuja, sinne kallioon ammuttuja suoja joissa oli metalliset ovet oikeen. Ja tuota... no niin.

K: Kysyn täs välillä, vuonna 17, sillon tapahtu Venäjällä nämä vallankumoukset. Et sillon loppuvat vallityöt myöskin täällä Suomessa. Et milläs tavalla se vaikutti elämään Leppävaarassa?

P: No jaa. Minä en... Siitä minä en tiedä oikeastaan mitään. Että sitä minä en voi, siitä minä en voi kertoa, koska minä en sitä tiedä, enkä muista sellasia asioita kun vallityöt loppuivat.

K: Aivan. No sitten tullaan vuoteen 18, jollon Suomessa... siis tulivat nämä.. tuli sisällissota eli vapauskota niinkun me sitä myöskin kutsumme. Sehän oli kieltämättä, se oli sisällissota ja kansalaissota samalla.

P: Joo-o.

K: Teidän isänne joutui sitte punakaartin riveihin...

P: Se meni kai sinne vapaaehtoisesti.

K: Jaa.

P: Luultavasti vapaaeh.. ja menikin vapaaehtoisesti sinne kyllä.

K: Joo. Osallistuiko isänne tähän Leppävaaran.. siis tähän Harakan, Albergan työväenliikkeeseen jollakin tavalla aktiivisesti sitä ennen?

P: Mmm..

K: Sanotaan nyt siten kun tämä Algot Sutinen, joka oli yhdistyksen sihteeri?

P: Niin, sitä minä en tiedä isästä muuta ku että ainakin hän kuulu tähän punakaartin esikuntaan.

K: Jaha, joo.

P: Ja oli sitten niinkun mikskä sanottiinkos näitä.. olikse niinkun myöskin miliisi täällä, semmonen järjestyksen...

K: Joo, minä tiedän. Miliisi oli oikeestaan ennen punakaartia, se oli vallankumouksen aikana, Venäjän vallankumouksen aikana, siis poliisilaitos lakkautettiin, mutta sen sijaan perustettiin miliisi, jollon, ja monet näistä miliiseistä olivat muuten entisiä poliisejakin. Minä tiedän koska meidän palvelijattaren sulhanen, joka oli ensin poliisi, hänestä tuli sitten miliisi. Sitten, minä kerron tässä pienenä väliläisäyksenä, siis me asuimme tää nykyisen... Kailan väki, asuimme nykyisen Vallikadun varrella. Meil oli puhelin, Alberga 27, ja se muuten takavarikoitiin työväentalolle punasten esikuntaa varten. Että meil on tällanen, tällanen kosketuskohta siihen samaseen esikuntaan josta tässä nyt puhuttiin. No, katsotaas, Valo jatkaa omia muistelmiaan.

P: Niin, kyllä minä oon sitä mieltä että isä kuului sinne, sinne sinne, tähän Albergan, tähän tähän työväenyhdistykseen. Hänhän oli siellä töissä tekemässä tämän, tämän tämän, Albergan työväentalon kivijalkaa. Kun sinne laitettiin kivijalka, ja kyllä hän tietenkun sinne kuului. No, tässä on semmonen kun oli puhe siitä, että hän oli miliisi myöskin niin, hän joutui sitten välillä ajamaan näitä, näitä näitä, semmosia jotka oli tehneet jotain pahaa, näistä punaisista, omista, ni hän joutui niitä ajamaan ja oli välillä kovasti huolissaan sitte kun joutu lähtemään tällaisten perään, jotka oli tehneet pahojaan. Ja sanoi että siellä voi pian saada napin otsaan. Että ne ovat sellaisia miehiä. Ja siinä muun muassa jäi kyllä tämäkin mieleen, tämä Hirvi-Nieminen, hän oli jonkunlainen pahantekijä, jonka

nimen minä niinkun sattumalta kuulin. Näitähän koetettiin salata sitten näiltä niinkun lapsilta, että, että meillä ei olisi ollu pelkoja sitte tästä kun isä lähti joskus iltamyöhään niitä rosvoja ajamaan takaa. Ja mitenkähän tässä sitte jatkais tätä juttua. Se...

K: Voinko minä kysyä tässä täydentävästi, niinkun aikaisemmin nauhotuksessa olen kertonut niin Leppävaaran suojeluskunta, anteeksi sanoin ihan väärin, siis Albergan punakaarti toimi Satakunnassa ainakin Noormarkussa ja myös Laviassa, Lavialla. Onko teillä mitään tietoa siitä joutuiko isänne toimimaan tämän kotipaikkansa ulkopuolella myöskin punakaartilaisena?

P: Ei joutunut. Isä ei joutunut sinne, isä oli esikunnassa ja miliisi täällä ja tota... hän oli täällä sitten kun, näissä joukoissa sitten kun siihen, tämän Albergan työväenyhdistyksen tietysti siihen toimikuntaan tai johtokuntaan mikä täällä oli. Ja sitten ku tuli tämä, tämä tämä, rintama läheni tänne ja sittenhän hänen oli pakko, niinkun toistenkin, lähteä sinne sinne tänne rintamalle puolustamaan tässä tätä niinkun tätä kaupunkiseutua, ja taistelemaan ja... Isä sano sillon sitte kun hän lähti että koettakaa pysyä, meil oli iso semmonen, semmonen semmonen, muuri siinä huoneen nurkassa, niin sano että koettakaa pysytellä tämän muurin suojassa että jos alkaa kuulia tulla kovasti. Mutta sano että tämä on luultavasti niin paljon sivussa, että tänne ei, täällä tuskin mitään kuulia tulee lentelemään. Ja sanoi vielä kun lähti että velipoika pysyköön täällä, hän ei tule mukaan. Sano tälle että se tämä Sulo, minun vanhempi veljeni, että hän ei tulisi (Arja Salmen ääni nauhoituksen päällä) ... siinä Albergan työväenyhdistyksen soittokunnassa vaan ja tota, hän oli nuori sillon. Ja isä lähti ja sano että vangiksi hän ei anna itseään, että ennen hän ampuu itsensä lähtiessään. No tämä ei ollu mitään mukavaa kuultavaa, mehän kuultiin vähän niinku vahingossa tämäkin juttu sitte, lapset. No sitte kun alkoi, sitte jonkun ajan perästä kun isä oli lähtenyt, niin vanhempi veli Sulo tuli kotia. Hän oli ollu jossain siellä työväentalolla, mitä lienee järjestelyjä siel oli ollu, ja tuli kotia, ja sano että hän lähtee nyt, että hän toivottavasti löytää isän sieltä. Äiti sano että sinä et lähde mihkään, mutta poika lähti vaan. Meni hakemaan työväentalolta kiväärin itselleen ja oli sitten isän löytäny siellä, olivat jossain siellä Mäkkylän mäessä Vallikalliolla tai missä, jossain sitte rinnakkain, kun äiti ne haki sieltä sitten. Molemmat oli saaneet päähän, pään lävitse, että he olivat olleet tietenkin niinku makuulla siellä kalliolla ja molemmat olivat saaneet pään lävitse sitten luodit ja.. Sitten vanhemmalta veljeltä Sulolta oli aivot tulleet siihen vierelle, että pääkoppa oli niin paljon tohjona. Äiti otti sitte kuulemma nenäliinaan aivot ja työnsi sinne pääkoppaan takaisin. Ja sitten tota äiti tuli kotia, ja sitten oli tällanen mies kun Lehtinen, sellanen hevosmies, asui täällä Albergan perällä myöskin. Ja hän ei mahtanut olla sitten punakaartissa varsinaisesti, koska koska tuota hän oli vapaalla jalalla sillon ja hän toi hevosella ne sieltä tähän, laittoi... Jaa sitä minä en tiedä kuka laittoi ne puulaatikot, joissa nämä tuotiin. Molemmilla oli erillinen puulaatikko. Ja Lehtinen hevosella toi ne meidän pihalle, ne vainajat. Ja sitten nämä kuopattiin sinne, sinne sinne, meidän pihalle. Ja.. mitenkähän minä jatkan, taisin jättää väliin tämän kohdan, kun sillon kun oltiin siinä sisällä sillon ku se alko oikeen kovasti paukkumaan siellä ja, ja ja, sieltä Kilosta kuulu samalla, vai kuuluikohan se hiukan ennen, torvisoittokunnan soittoa. Se oli kai suojeluskuntalaiset kun soittivat siellä. Niin tämä on niin sekavaa että minä en saa järjestykseen koska se soitto kuului. Vaan kuitenkin se torvisoitto kuului sieltä Kilosta päin, ja sitten oli tämä kova krapina mikä siitä tuli. Ja minä sanoin sitte äitille että nyt me otetaan joku evästä joku nyytti kainaloon ja painutaan tonne sinne Albergan metsään, sinne syvälle. Menimme sinne, mutta sitten me oltiin jonkun aikaa siellä, mutta sitte kun tämä rintamalinja alko painumaan niinku enemmän Helsinkiin päin, me tultiin sieltä pois ja oltiin sitte kotona. Ja tämä nyt on semmosta jota, ei meikääinen tästä varsinaisesti muista näitä tapahtumia. No sitten isä ja velipoika, ne tosiaan kuopattiin sinne meidän palstalle. Ja tästä oli sitten myöhemmin seurauksena semmonen juttu, että yhtenä aamuna herättiin kovaan jytinään. Meillä oli aika kookas sileäkarvainen koira, joka oli meillä sisällä, ja tää piti hurjaa mekastusta sitte tämä koira. Ja oli melko kookas. Ja me siinä niinkun, minähän oli nyt sitte niinku meillä vanhin, koska Sulo oli kaatunut isän kans. Juu niin minä oli ensimmäisenä siinä sängyssä lähellä ovenpieltä, sitten oli Rauha ja Kerttu, ne oli minun takana, me nukuttiin meil oli semmonen leveä sohva joka vedettiin auki. Ja koira oli hurjana siinä ovella, minä otin sitä sitten tästä pannasta kiinni, kun siellä huudettiin että ovi auki tai se murretaan

sisään. Ja minä otin koiran siihen sänkyyn mukaan sitte. Ja minä en muista minkä verran aikaa siitä varsinaisesti, varsinaisesta kahakasta oli kulunut, kun tämä tapahtui. Mutta kuitenkin aamulla siinä neljän viiden aikoihin. Ja sieltä tuli muistaakseni viisi suojeluskuntalaista niissä sarkapuvuissaan mitä niillä oli. Ja niillä oli kiväärien päissä pistimet kaikilla. Ja ne tota, ku koira oli hurjana ni sinne osotettiin sinne sänkyyn päin niillä pistimillä, että että että hiljaa siellä pitää olla ja... No äitimuorihan hermostu kovasti sitte että, niinku naarasleijona tavallisesti niinku penikoittensa vuoksi että... Että tuota ku nämä suojeluskuntalaiset kysyvät että onko täällä aseita. Siis ne oli aseittenhakureisulla sitten vaan. Äitimuori sano että silloin ku miehet lähti rintamalle ne otti aseet mukanaan. Että täällä ei ole mitään aseita. Ne sanovat sitte että ootte tietysti haudanneet ne aseet sinne mukana tänne, sinne missä isä ja velipoika oli haudattuna sinne. Äiti sano että mitäs siellä, kaivakaa ne ylös, ja katsokaa onko niillä aseet. Nii sitte siellä yks sano että älkää olko niin turski. Ja äitimuorihan hermostu siitä kovasti, se sano että, yöpaidan vetäs tästä rinnasta auki ja sano että laskekaa lävitse vaan että, ei tässä, mitä tässä on elämällä väliä. No, ei siinä mitään, sitte kyllä tämä sitte selvisi, ei ne alkaneet sitte näitä hautoja sitte kaivelemaan ja uskovat sitte lopulta että miehillä oli aseet mukanaan ku lähtivät sinne ja... Tämä oli tämmönen pikkunen episodi joka, joita sattuu sitte tämmösissä, ku on tämmöstä veljessotaa, jotka ovat, ovat ovat, ikäviä tietysti ja jättävät semmosia muistoja jotka ei kyllä ikinä lähde sitte, että ne pysyy, pysyy mielessä. Joo, varsinaisesti, en minä muuta oikee, tämä oli se kaikkein jännin juttu, siinä minun elämässä.

K: Saanko esittää yhden kysymyksen?

P: Olkaa hyvä. Tai ole hyvä.

K: Ovatko nämä, siis isänne ja veljenne, jatkuvasti haudattuna siellä entisen kotinne pihalla?

P: Kyllä on.

K: Tämä kysymys johtu siitä että muistan vaan lapsena kuulleen, siis tästähän puhuttiin paljon...

P: Niin?

K: ..että nämä olis pitänyt, siis lakimääräisistä syistä siirtää pois siltä yksityispihalta johonkin oikeaan hautausmaahan. Mutta se on kyllä minulle siellä paikan päälläkin sanottu, näytetty ihan se paikkakin vielä missä ne ovat, ja nythän se tuli vahvistettua että siellä nämä kaksi vainajaa jatkuvasti ovat.

P: Joo.

K: Sitten toinen kysymys. Kuinkas on sitten tämän vuoden 18, siis näiden taisteluiden jälkeen, kuinka punaset ja valkoset niinkun sopeutuivat toisiinsa, nimenomaan täällä Harakassa? Harakkahan oli enimmäkseen, se oli työläisasutusta, ja siis hyvin punakaartilaisvoittoista, monet miehet olivat joutuneet vankileirille ja osa, taikka aika moni oli sitten näissä taisteluissa ja vankileirissä kaatuneetkin. Mutta kuinka tää tavallinen siviiliväestö sitten suhtautui, suhtautui toisiinsa? Onko siitä jäänyt noin lapsen maailmaan mitään mielikuvaa?

P: Noo, kyllä sitä.. Kyllä sitä tota sai vähä kuulla että punikin kakarahan sitä ollaan. Ihan opettajaa myöten. Kun opettaja Sippolankin velipoika oli, veli hänellä nähtävästi oli tämä jääkäri. Semmonen joku isompi, isompi pamppu siellä suojeluskunnassa ja... Kyllä se tahto olla vähän opettajankin, opettajallakin semmonen juttu että hän oli tietysti taas toista puolta ku meikäläinen. Meikäläisillehän se jäi se, tämä tämä tämä punasuushan oikeestaan, eikä se koskaan lähekään sieltä. Että se on lapsesta saakka jäänyt tietysti ja, ihmisellä on omat mielipiteet. Juu sen huomasi siitäkin, kun meillä oli siellä tämmönen, ku minäkin jouduin sitten, oikeestaan niinku vahingossa kun velipoika oli siellä torvisoittokunnassa, ja eno oli siellä ollu johtamassa sitä ja, ja ja, minä oli salaa sitte harjotellu kanssa velipojan torvella ja, ja ja, seurannu siinä ja alkanu nuoteista jo vähän

kattelemaan ja... Sitte minä oli 12-vuotias ni minä, sitte kun tämä torvisoittokunta perustettiin uudelleen. Niin minä menin mukaan siihen torvisoittokuntaan. Ja sitte kun tuli tämmönen juttu kun, juttu kun tuolla koululla opettaja Sippola sitten näitä niinkun... Musiikistakin minä tiesin jo jonkun verran ja kun siellä oli urkuharmoni... No opettaja Sippola oli kuoron.. semmonen kuoronjohtaja, ja opettaja, oikeen hyvä olikin siellä. Siin oli hyvä tuota musiikki-ihminen. Ja kun täällä oli sitten sellaista kun hän otti jonkun äänen sieltä urkuharmonista ja sitte kyseltiin luokassa ja, minä tiesin aika paljon sitten kun tiesin nämä, näitä jonkun verran tästä kun joutui itku silmässä harjottelemaan sitä nuotintuntemusta ja muuta.. Ja sitten kun tuli tämmönen laulu, tai yksinlaulua piti esittää siellä koulussa, ni minä valitsin sitte sattumalta yhden semmosen laulun, jota, jota minun ei ois pitäny ottaa. Mul oli kyllä toi, tuo tuo, sävelkorva ei ois paleltunu silloankaan. Ja tuota, minä otin tämä laulun kun että (laulaa) *suloisessa Suomessamme oisko maata armaampaa* ja sitten minä lauloin kansanomaisesti *kuin on kaunis Karja...* ja opettaja huusi seis! Väärin! Se on *kuin on kaunis Karjalamme* siis näin että se on sama sävel se *kuin on*. Eikä *kuin on*. Minä en ollu sitä sattumalta soittanu, silloin ku minä äitimuorille soitin, mulla oli altto siihen aikaan ja soittelin tota kansanlauluja sitten, harjottelin samalla nuotteja ja soittelin sitte semmosia altolla tämmösiä kansanlauluja äitimuorille, ku äitimuori tykkäs kuunnella niitä. Juu, ja minä en ollu sitä sitte sattumalta, jos minä olin sitä soittanut, minä en ollu pistäny mieleen sitä ollenkaan, että siinä on se, et se on *kuin on*. Vaan otin sen niinkun olin kansanomaisesti sen kuullu laulettavan, ja vieläkin kun kuulee kansan laulavan, ni väärin melkein sillä kohtaa laulaa melkein jokainen. Ois tehnyt mieli huutaa että väärin! (Nauraa) No opettaja pudotti ainaki seiskan minun, minun tota, musiikkijuttuni. Ja sitte siel oli paljo semmosia, jotka eivät tienneet musiikista paljo mitään, mut oli semmosia joissa opettaja kävi kyläilemässä niillä siellä kotona niin... Niil oli korkeet numerot niillä tossa, että se oli musta semmosta että siinä, siinä joutu tietämään että mihin kastiin ihminen kuuluu. No, tämmöstä ja tämmösiä asioita.. Tämä on ehkä ikävää kuunnella, kuunnella tuota, toisten että, opettaja... Mutta opettaja on ihminen kanssa, ja se on puolueellinen niinku toisetkin.

K: Joo, saanks mä taas välillä sanoa vähän viisauksia niin.

P: Sano vaan.

K: Muistan siitä Sippolasta, tietysti minäkin hyvin, hän oli erittäin musikaalinen, laulo itse juhlissa ja sillä tavalla.. Hän oli niinku puoliksi taiteilija.

P: Kyllä.

K: Ja näissä, näissä tota taidekysymyksissä, musiikkikysymyksissä niin, kyllä ne musiikki-ihmiset on niin herkkiä. Ne voi helposti suuttua jostain ihan aiheettomasta asiasta.

P: Kyllä.

K: Että se että jos Palmu sai seiskan tässä, ni minä sanosin että se ei johtunut puolueellisuudesta vaan Sippolan temperamentista.

P: (Nauraa)

K: Että annettakoon hänelle anteeksi tämmönen pieni asia.

P: No joo. Minä myönnän tämän. Ei tämä nyt niin kova asia ollut. Noo.. Mä olen vähän semmonen sairas.

K: No joo, kiitoksia näistä muisteluksista. Ne ovat arvokas lisä tähän meidän nauhotuskokoelmaamme ja valottaneet asiaa nyt tältä Palmun perheen puolelta, ja muutenkin

täydentäneet näitä näkemyksiä joita me nyt koitamme tähän kerätä. Kiitoksia. Nyt Palmu soittaa meille hyvin sopivasti tässä haitarillaan valssin ”Menneet ajat”.

P: ”Menneiltä ajoilta”.

K: Ai anteeks.

P: (Aloittelee soittoa) Tää oli torvisoittokunnassa käytetty kadenssi silloin ku siirryttiin valssiin, siin oli pitkä alkusoitto.